

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาดังบทบาทในการพัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนตามการรับรู้ของครูและผู้บริหารการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ครูและผู้บริหารการศึกษาที่อยู่ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 8 รวม 8 จังหวัด แยกได้ดังนี้

1.1 ประชากรที่เป็นครู ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนทุกโรงเรียน ในเขตการศึกษา 8 จำนวน 769 คน

1.2 ประชากรที่เป็นผู้บริหารการศึกษา มีทั้งสิ้น 185 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

คือ

1.2.1 ผู้บริหารระดับโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนทุกโรงเรียนในเขตการศึกษา 8 จำนวน 54 คน

1.2.2 ผู้บริหารระดับอำเภอ ได้แก่ ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษา-

อำเภอ และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนของเขตการศึกษา 8 จำนวน 108 คน

1.2.3 ผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด ได้แก่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดและผู้ช่วยการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนในเขตการศึกษา 8 จำนวน 23 คน

รวมจำนวนประชากรที่ศึกษาทั้งหมด 954 คน รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนประชากรแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร จำแนกตามจังหวัดในเขตการศึกษา 8

จังหวัด	ครู	ผู้บริหารการศึกษาระดับ			รวม
		โรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด	
เชียงราย	75	4	8	3	90
พะเยา	70	4	8	3	85
แพร่	62	4	3	3	77
น่าน	215	11	22	3	251
ลำปาง	126	10	20	3	159
เชียงใหม่	153	13	26	3	195
ลำพูน	26	3	6	3	38
แม่ฮ่องสอน	42	5	10	2	59
รวม	769	54	108	23	954
			185		

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู และผู้บริหารการศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนในเขตการศึกษา 8 ปีการศึกษา 2526 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ โรเบิร์ต วี เครชชี และ เคย์เล คัมเบิลยู มอร์แกน¹ (Robert V. Krejcie and Dayle W. Morgan) โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Level of Confidence) ที่ร้อยละ 95 เมื่อเทียบจากตารางดังกล่าวแล้วได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จากจำนวนประชากร 759 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 33.81 ของประชากรครูทั้งหมด
2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารจากจำนวนประชากร 185 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 67.56 ของประชากรผู้บริหารทั้งหมด

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 385 คน คิดเป็นร้อยละ 40.35 ของประชากรทั้งหมด หลังจากนั้นจึงได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) คือ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มครู และกลุ่มผู้บริหารการศึกษา และได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวดังต่อไปนี้

1. สุ่มจังหวัดในเขตการศึกษา 8 ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งของโรงเรียนโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนมา 6 จังหวัด จากจังหวัดทั้งหมด 8 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 75 ของจังหวัดทั้งหมด

¹ Robert V. Krejcie and Dayle W. Morgan, "Determining Sample size for Research Activities," Educational and Psychological Measurement Vol. 30, No. 30 (Autuma, 1970) : 607 - 608.

2. จากจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสุ่มครูและผู้บริหาร ดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

จากครูในจังหวัดต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มเทียบเป็นสัดส่วนกับจำนวนครูทั้งหมดของแต่ละจังหวัด ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 260 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารการศึกษาทั้ง 3 ระดับ ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในเขตจังหวัดที่ทำการศึกษได้กลุ่มตัวอย่างรวม 126 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 386 คน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัดที่ทำการศึกษา

จังหวัด	ครู	ผู้บริหารการศึกษาระดับ			รวม
		โรงเรียน	อำเภอ	จังหวัด	
เชียงราย	34	4	8	3	49
พะเยา	32	4	8	3	47
แพร่	28	4	8	3	43
น่าน	97	11	22	3	133
ลำปาง	57	10	20	3	90
ลำพูน	12	3	6	3	24
รวม	260	36	72	18	386
			126		

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด สำหรับครูและผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียนโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาวะภาพของผู้ตอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน เนื้อหาของแบบสอบถามในตอนนี้มุ่งที่จะสำรวจ ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของครู 5 ด้าน คือ

1. ด้านการศึกษา
2. ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ
3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม
4. ด้านการเมืองการปกครอง
5. ด้านสาธารณสุข

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครูและขอเสนอแนะในการแก้ไข้ปัญหา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open ended)

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้อาศัยแนวทางจากการจัดกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน นอกจากนี้ยังได้อาศัยจากการสอบถามและการเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่

ที่รับผิดชอบโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ และความตรงตาม
เนื้อหา (Content Validity) ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน คือ

- (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สันติยา สันติยาวิวัฒน์ ภาควิชาสังคมวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สนิทานิจิตร สุกนธทรัพย์ ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (3) รองศาสตราจารย์ ประกอบ ระกิติ เลขานุการโครงการพัฒนา
ชนบท กระทรวงศึกษาธิการ
- (4) นายมนัส รัตนดิถ ๓ ภูเก็ต ศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขต -
ชนบทยากจน
- (5) นายสมปอง ภูวรางกูร ศึกษาพิเศษ จังหวัดกระบี่ ช่วยราชการ
งานวิชาการโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน

หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา แก้ไข
และให้ข้อเสนอแนะแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามนั้นมาปรับปรุงใหม่ตามที่คุณผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ
ต่อนั้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูและผู้บริหาร
การศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน เพื่อหาความเที่ยง (Relia-
bility) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ
ครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ได้ค่าความเที่ยง 0.93

แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง ได้ค่าความเที่ยง 0.96

หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามฉบับนี้มาเป็นแบบสอบถามฉบับจริงใช้ในการ
เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับครูตอบ มี 9 ข้อ และสำหรับผู้บริหารตอบ มี 6 ข้อ

ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชนของครู 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านสาธารณสุข จำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ซึ่งแบ่งปัญหาออกเป็น 4 ด้าน รวม 17 ข้อ

(คู่มือสอบถามในภาคผนวก ข.)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลกลับ โดยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. ทำจดหมายขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงครูและผู้บริหารการศึกษา โดยเย็บจดหมายเข้ากับแบบสอบถาม
2. ขอหนังสือแนะนำตัวจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไปยังผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย
3. แจกแบบสอบถามแก่ครูและผู้บริหารการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และส่งทางไปรษณีย์อีกส่วนหนึ่ง พร้อมทั้งขออนุญาตวัน เวลาในการรับแบบสอบถามคืน
4. รับแบบสอบถามคืนจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยไปรับด้วยตนเอง และรับทางไปรษณีย์

แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 386 ฉบับ ได้รับคืน 362 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.78 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด โดยแยกเป็นแบบสอบถามที่ส่งให้ครู จำนวน 260 ฉบับ ได้รับคืน 251 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.53 และแบบสอบถามที่ส่งให้ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 126 ฉบับ ได้รับคืน 111 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.09 ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน จำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	ครู			ผู้บริหารการศึกษา			รวม		
	ส่งไป	ได้รับคืน	ร้อยละ	ส่งไป	ได้รับคืน	ร้อยละ	ส่งไป	ได้รับคืน	ร้อยละ
เชียงราย	34	34	100	15	14	93.33	49	48	97.95
พะเยา	32	32	100	15	13	86.66	47	45	95.74
แพร่	28	28	100	15	12	80.00	43	40	93.02
น่าน	97	91	93.81	36	29	80.55	133	120	90.22
ลำปาง	57	54	94.73	33	31	93.93	90	85	94.44
ลำพูน	12	12	100	12	12	100	24	24	100
รวม	260	251	96.53	126	111	88.09	386	362	93.78

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของครู ในด้านการศึกษา เศรษฐกิจและอาชีพ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และการสาธารณสุข ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 ตรวจสอบคะแนนแต่ละข้อ โดยกำหนดค่าคะแนนออกเป็นระดับตามวิธีของ ลีเคอร์ต¹ ดังนี้

¹ John W. Best, Research in Education. New Jersey: Englewood Cliffs Prentice-Hall, 1970, pp. 174 - 175.

บทบาทที่ปฏิบัติจริง

ปฏิบัติมากที่สุด	ให้นำหนักคะแนนเท่ากับ 5
ปฏิบัติมาก	ให้นำหนักคะแนนเท่ากับ 4
ปฏิบัติปานกลาง	ให้นำหนักคะแนนเท่ากับ 3
ปฏิบัติน้อย	ให้นำหนักคะแนนเท่ากับ 2
ปฏิบัติน้อยที่สุดหรือไม่มีการปฏิบัติ	ให้นำหนักคะแนนเท่ากับ 1

บทบาทที่คาดหวัง

ควรปฏิบัติมากที่สุด	ให้นำหนักคะแนนเท่ากับ 5
ควรปฏิบัติมาก	ให้นำหนักคะแนนเท่ากับ 4
ควรปฏิบัติปานกลาง	ให้นำหนักคะแนนเท่ากับ 3
ควรปฏิบัติน้อย	ให้นำหนักคะแนนเท่ากับ 2
ควรปฏิบัติน้อยที่สุดหรือไม่ควรปฏิบัติ	ให้นำหนักคะแนนเท่ากับ 1

การแปลความหมายของคะแนนคิดตามเกณฑ์ของ จอห์น คับเบิลยู เบสต์¹ (John W. Best)

ดังนี้

4.50 - 5.00	ความหมาย	มีการปฏิบัติมากที่สุดหรือควรปฏิบัติมากที่สุด
3.50 - 4.49	ความหมาย	มีการปฏิบัติมาก หรือ ควรปฏิบัติมาก
2.50 - 3.49	ความหมาย	มีการปฏิบัติปานกลางหรือควรปฏิบัติปานกลาง
1.50 - 2.49	ความหมาย	มีการปฏิบัติน้อย หรือ ควรปฏิบัติน้อย
1.00 - 1.49	ความหมาย	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด, ไม่มีการปฏิบัติ หรือ ควรปฏิบัติน้อยที่สุด, ไม่ควรปฏิบัติ

¹ Ibid.

2.2 นำคะแนนของแต่ละข้อคำถามมาคำนวณหาค่า มัชฌิมเลขคณิต (\bar{x}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชนของครู โดยใช้ค่าที (t -test)

2.4 ทดสอบความแตกต่างระหว่างการบริหารของครูกับผู้บริหารการศึกษาที่มอบบทบาทในการพัฒนาชุมชนของครู โดยใช้ค่าที (t -test)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของครู ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ตรวจสอบคะแนนแต่ละข้อคำถาม ดังนี้

เป็นปัญหามากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 5
เป็นปัญหามาก	ให้คะแนนเท่ากับ 4
เป็นปัญหามากกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ 3
เป็นปัญหาน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ 2
เป็นปัญหาน้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 1

3.2 นำคะแนนแต่ละข้อคำถามมาคำนวณหาค่า มัชฌิมเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และจัดอันดับความสำคัญของปัญหา

3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไข้ปัญหาในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด นำมารวบรวมสรุปและแจกแจงความถี่